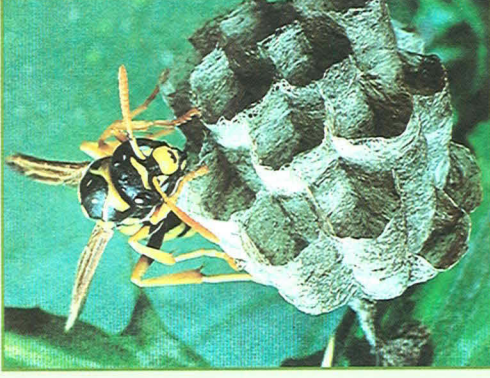

Doğanın Mimarları

Hayvanlar yaşamlarını sürdürebilmek için öyle barınaklar yaparlar ki şaşar kalırsınız. Aynen bir duvar ustası, terzi, mimar, toprak işçisi ya da dekoratör gibi ustalıklarla çalışırlar. Kumdan koniler, kilden şatolar, yeraltı labirentleri, su kabarcığından perdeler, ipek beşikler, barajlar, ağlar... Bütün bunları yapanlar son derece becerikli, çalışkan, yorulmaz ve ne yaptığını iyi bilen hayvanlardır.

Yuvasını balmumundan yapan balarısının tersine, yabanarısı yuva yapmak için küçük odun parçacıklarına gereksinim duyar. Kurumuş ağaçlardan, çitlerden, telgraf direklerinden minicik parçalar alıp, yumuşak ve nemli bir özüt haline gelinceye değin ağzında çiğner. Bu yumuşak maddeyi daha sonra kovani barındıracak olan altıgen peteklerin dışını kaplamak için kullanır. Kâğıt kadar ince olan özüt, duvarlar kururken yüzlerce yabanarısını barındıracak kadar sağlamdır.

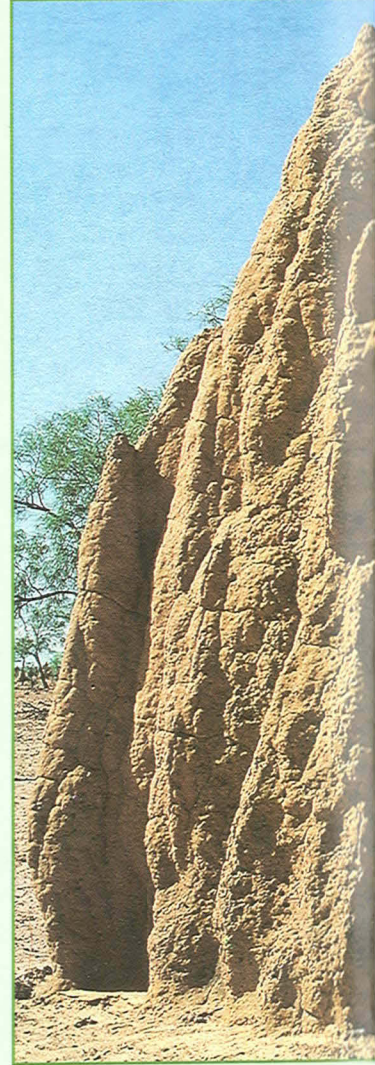
Kavgacı siyam balığı, Asya'nın güneydoğusunda, Tayland ve Endonezya nehirlerinde yaşar. Erkek balık, dişiyle çiftleşmeden önce doğacak yavruları için baloncuklardan bir yuva yapar. İçeri hava dolu bu baloncukları yapışkan tükürükle kaplar. Bu işlemi defalarca yapan erkek, suyun üstünde oluşturduğu kalın tabakayı bir su bitkisine tutturur. Yumurtalar döllendikten sonra, baba onları ağzına alır ve baloncukların içine yerleştirir. 24-36 saat sonra doğan yavrular, birkaç gün baloncukların etrafını kaplayan yapışkan mukozadan beslenirler.

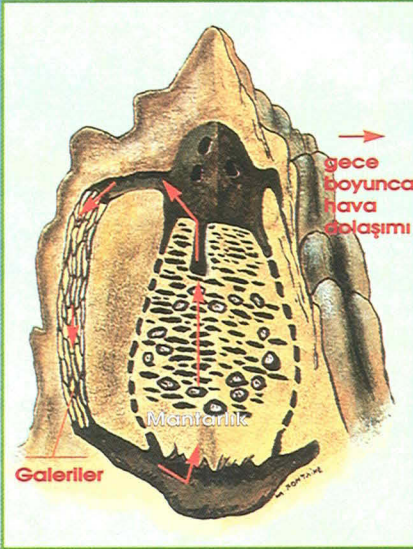
Çulhakuşlarında yuva yapmak erkeğin işidir. Erkek kuş işin tümünü yapar. Ama ne iş! İşin ilk kısmında çulhakuşu, bir ağacın aşağı doğru sarkan iki dal ayrımını seçer. Bu iki dal arasına bir halka örer. Bu halka, işlemin daha sonraki bölümlerinin tamamlanmasında yardımcı olur (1). Yuva yapmak için yüksek ve esnek ağaçlar seçilir.

Erkek kuş, yuva için getirdiği çalı çırpıyı gagasıyla sanki bir kumaşı diker gibi birleştirir. Halkayı bitirince kenarlara doğru uzatır. Yuva yavaş yavaş içi oyuk bir küre biçimini alır (2 ve 3). Erkek kuş, dişi kuşu yuvaya yerleştirdikten sonra yuvayı yapmayı bitirir. Çulhakuşu son olarak da yuvanın ağzına bir giriş tüneli yapar (4).

Kararsız bir kadını sizinle evlenmeye nasıl ikna edersiniz? Neredeyse insanlık tarihi kadar eski olan bu sorun kadife kuşu tarafından çözülmüşe benziyor. Nasıl mı? Çalılardan yapılmış bir yükselti ve biraz da renkli ıvır zıvırla... Erkek, sevgilisini baştan çıkarmak için balaylarını geçirecekleri düzlüğe çalı çırpıdan oluşan iki yükselti diker. Daha sonra, bu yapıtlarının önüne saman, kuru yaprak, tükenmez kalem kapağı, şişe kapağı ve tüylerden oluşan bir halı serer. Sabırla döşediği bu yuvada en ilginç olan şey, yuvaya getirdiği tüm ıvır zıvırın mavi olmasıdır. Güneş ışığı vurduğunda bu mavi hazine pırl pırl parlar ve bu da dişilerin ilgisini çeker. Erkek değerli mallarını göstererek dişiye çağrısını yapar. Eğer dişinin de bu işte gönlü varsa kendisine talip olan erkek kuşun ne kadar zengin olduğunu anlayabilmek için yuvanın üzerinde bir tur atar. Bu sırada erkek kuş da kanatlarını çırpıp, tüylerini şişirerek kur yapmaya çalışır. Bu an çok önemlidir; çünkü, dişi bir anda uçup gidebilir. Eğer dişi, yuvayı, yuvadaki ıvır zıvırı ve erkeğin yaptığı kuru beğenirse çiftleşmeye razı olur.

Afrika'da yaşayan savaşçı termitler (bir tür karınca), 10 m'ye varan yüksekliklerde, bir şatoyu andıran kilden yuvalar yaparlar. Yuvanın girişinde, içinde milyonlarca termiti barındıracak genişlikte, birbirine bağlı galeriler bulunur. Böceklerin solukları tıpkı topladıkları, büyük miktarda ısı ve karbon gazı açığa çıkaran odun parçacıklarının fermantasyonu gibi sürekli olarak yer değiştirir. Tedbirli termitler evlerini hava düzenini düşünerek kurarlar. CO₂ (karbondioksit) bakımından zengin ve sıcak hava, gece boyunca yükselerek yuvanın tepesine ulaşır. Buradan da yuvanın çevresini dolaşan galerilere gelir. Karbon gazı gözenekli çeperlerden dışarı atılırken, bu gözeneklerden içeri oksijen girer. Dış galeriyi kaplayan, yoğunluğu yüksek temiz hava, yuvanın tabanında bulunan mantarlığa erişmeden önce içerilere sızar. Bu sırada bir hava akımı oluşur ve bu sayede yuvanın içi serinler.

Sualtında avlanan bir tür örümcek olan suörümceği kapısının önünden geçen balık, yengeç ya da böcekleri avlamaya çalışır.

Suörümceği, suyun altında uzun süre soluk almadan kalamaz. Bu nedenle suyun içinde soluk almasına olanak sağlayacak bir baloncuk yapar. Baloncuktan yuva, bir su bitkisinin dallarının arasına yatay olarak hazırlanır. Suörümceği birçok kez

su üstüne çıkarak ayaklarıyla hava kabarcıkları toplar ve su altındaki baloncuğunun içine depolar. Baloncuğu yeterince oksijenle doldurduktan sonra yuvasını sağlamlaştırır.

Suörümceği artık yuvasında rahat rahat oturup yakınından geçecek avını yakalamak için bekleyebilir.

